

Matías Sangüesa Guimerà, una vida al servei del poble

Alcalde de Morella, president de la Diputació de Castelló i destacat dirigent d'Izquierda Republicana, és una figura fonamental per entendre els Ports i el País Valencià del primer terç del segle XX, especialment durant els anys de la Segona República

Joan Lluís Porcar

26/02/2024

Aquest és el títol del llibre que acaba de ser publicat per la Diputació de Castelló, amb el qual es vol recuperar la memòria d'un personatge fonamental per entendre la Morella i el País Valencià del primer terç del segle XX, especialment durant els anys de la Segona República, a més d'aportar llum, fets i dades al voltant del context històric i geogràfic en el qual desenvolupa la seua acció política, com a alcalde de Morella, president de la Diputació de Castelló i destacat dirigent nacional d'Izquierda Republicana.

La publicació ha tingut l'impuls fonamental del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, iniciador amb l'Ajuntament de Morella l'any 2007, d'iniciatives per posar llum i dignificar aquest polític morellà, i dels seus nets que també a principis de segle treballaven amb aquesta intenció, però van ajornar els projectes davant dificultats inesperades.

De nou a partir de 2020 ara també amb el suport del Centre d'Estudis dels Ports, es reprén el treball de recerca i redacció d'anys enrere, que cristal·litzarà en aquest llibre, amb la recollida i posada al dia de tota la informació obtinguda, i de nous treballs, aportacions històriques i debats. Diversos investigadors i estudiosos han participat en aquest projecte, entre ells membres del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, com Maribel Peris, Francisco Mezquita, Juan Luis Porcar i Teresa Armengot, així com membres del Centre d'Estudis dels Ports, com Lluís Meseguer (també membre del GRMHC), Carles Ripollés, i Pep Querol (que faria de coordinador), sense oblidar la col·laboració de l'expresident de la Generalitat Valenciana Ximo Puig amb la presentació del llibre, i el toc de qualitat dels descendents de Sangüesa, Marc Sangüesa i Jordi Tàrrega (així mateix, membre del GRHMC), les ànimes d'aquest treball.

Aquesta publicació pretén dignificar la trajectòria personal i familiar de Matías Sangüesa, i el seu vessant polític, tant com a alcalde de Morella com a president de la Diputació,

que el van convertir en un polític referent durant la República a la província de Castelló, recuperant per a l'actualitat uns fets i un personatge que en són comuns i formen part de la nostra història. Com bé ens diu el seu net Marc en el mateix llibre «el motiu i el propòsit per iniciar i dur a terme la recerca sobre Matías Sangüesa és esvair l'ombra de por, silenci i ocultació política que ha planat sobre la seua figura, trajectòria, obra i mort d'una personalitat cabdal a Morella, la província de Castelló i el republicanisme de l'Estat, de les darreries del segle XIX i els 37 anys primers del segle XX».

Pensem que pot ser també una obra necessària i referent per la comarca dels Ports, perquè la memòria i més en aquest territori, està constantment relacionada amb el paisatge, com a projecció cultural d'una societat que transforma i trasllada a la natura els seus valors i sentiments. Matías Sangüesa i la seua vinculació i compromís per la seua terra i el seu paisatge, unida a la seua tasca per la millora de les infraestructures, i en definitiva de les condicions de vida del poble, pot revivre ara en aquesta ciutadania que reclama la seua memòria històrica, la pervivència dels seus valors i el dret a preservar la seua pròpia concepció de l'espai.

En diferents capítols d'aquest llibre s'aprofundeix en la figura política del personatge estudiant la seua trajectòria política prèvia a la República, també la seua trajectòria dins del partit Izquierda Republicana, i com a alcalde i president de la Diputació ja en etapa republicana. També s'aprofundeix en el seu vessant més personal amb una acurada biografia i a través de la premsa de l'època. Se'ns introdueix a la Morella dels anys 30 i les claus municipals i electorals a la Morella de la Segona República. És necessari també apropar-se i així es fa a la repressió franquista al territori, i més concretament la repressió que patiria la família. L'epíleg dignifica la figura de l'alcalde de la República. Finalment, als annexos s'aporten els testimonis de Joaquina, Carmen i Marcos, els seus fills, i els parlaments de Marc Sangüesa, Jordi Tàrrega i Juan Luís Porcar en diversos actes d'homenatge el 2007.

L'entrada dels franquistes a la ciutat de Morella va perpetuar durant dècades un silenci al voltant d'aquest personatge i la seua família. Els ciutadans de Morella i d'aquesta comarca tenen el repte de superar tota aquesta desmemòria del passat, la recuperació de la memòria de Sangüesa i de tota aquella època pot ajudar a reforçar i sensibilitzar més els habitants dels pobles d'aquest territori ja units pel paisatge i la història, sobre la seua identitat. Assumir aquesta memòria pot posar en valor la figura humana i política del personatge, i el nostre territori com a protagonista d'aquells fets històrics, i ens pot servir de guia per al nostre present i les generacions futures.